

הענף:

נתוני הענף

בענף הרכב פועלים נכון ליוני שנת 2003 כ- 4,813 מוסכים מספר זה כולל את כל סוגי המוסכים במובן הרחב ולא רק מוסכי מכונאות רכב. הנתון אינו כולל מוסכים לא חוקיים הפועלים ללא רשיון ופיקוח מקצועי שאת מספרם קשה להעריך.

כמו כן, ע"פ נתוני משרד התחבורה נכון ליוני 2003, ישנם בארץ כ- 15,868 מנהלי מוסכים מוסמכים וכ- 4,081 בעלי אישור לניהול מוסך.

שנת 2003 הייתה רעה לענף המוסכים, מדובר כנראה בצירוף גורמים – מרווחי הטיפול במכוניות המודרניות גדלו בצורה משמעותית, פחות מכוניות נמכרו והמצב הכלכלי הכללי גרם לאנשים לדחות טיפולים. התוצאה הייתה סגירתם של 35 מוסכים, בעיקר מבין המוסכים הקטנים והבינוניים (5 עד 15 עובדים), וגם מוסכים גדולים מדווחים על ירידה בהכנסות

משרד התחבורה פועל בנחרצות נגד המוסכים הלא מורשים (ללא רשיון). בשנה האחרונה פתח המשרד בהליכים משפטיים ו/או סגר כ-400 מוסכים כאלו. מוסכים לא חוקיים מציעים לעיתים מחירים זולים יותר, המושכים לקוחות המושפעים מהמצב הכלכלי, אך פועלים ללא פיקוח ובקרה ומהווים לעיתים סיכון בטיחותי.

חלוקת משנה ענפית

מוסכי מכונאות עוסקים בטיפול ובאחזקת המכלולים המכניים ברכב, ומהווים ענף-משנה בענף המוסכים, הכולל מוסכים המתמחים בטיפול בהיבטים שונים של תפעול כלי רכב - חשמל, פחחות וצבע וכו'.

בענף מוסכי המכונאות ניתן להבחין ב- 3 סוגים עיקריים של מוסכים:

מוסך מורשה מטעם החברה יבואנית הרכב - מוסכים אלה מתמחים בתיקון ובטיפול במכוניות של יבואן רכב ספציפי ונותנים את השירות הראשוני לרכב בתקופת האחריות. מוסכים אלו נדרשים בד"כ לעמידה בסטנדרטים גבוהים בהיבטי שטח, כח אדם, מלאי חלפים וציוד.

מוסכים אלה כוללים בד"כ את כל המחלקות הנדרשות לטיפול ברכב.

מוסך מתמחה - מוסך זה אינו קשור לחברת יבוא מסוימת, אך מתרכז בתיקון מכוניות של מספר מוגדר וקטן של יצרנים.

מוסך כללי - עוסק בתיקון כלי הרכב של יצרנים שונים.

מוסכים בהסדר - בד"כ מוסכים כלליים הנמצאים בהסדר של חברות ביטוח המפנות אליהם

מבוטחים לצורך תיקון הרכב.

מוסכים בהסדר לצי רכב – מאחר וצי רכב (בעיקר חברות השכרה) רוכשות את הרכבים ללא אחריות או ביטוח מקיף, ישנם מוסכים הקשורים בהסדרים מיוחדים עם אותם ציי רכב.

השוק:

מאפייני השוק:

ענף מוסכי המכונאות מאופיין במספר היבטים:

- עיסוק בענף דורש רישוי והסמכה. התהליך לקבלתם מורכב וארוך יחסית.
- ניהול מוסך דורש הסמכה ומבחנים נוספים.
- רמת נאמנות הלקוחות היא גבוהה יחסית, כל עוד הלקוח סבור שהוא עובד עם מוסך אמין ואיכותי.
- מספר המוסכים, למרות הליכי הרישוי, גבוה יחסית. בענף יש תחרות רבה.
- מוסך שאינו מוסך מורשה מטעם יבואן ואינו קשור בהסדר כלשהו, נמצא בבעיה שיווקית קשה, למעט אם הוא מתמחה התחום ספציפי.
- מירב הטיפולים במוסכים המורשים הינם טיפולים במסגרת תקופת האחריות של רכב חדש. התדירות הביקור יורדת עם סיום האחריות.
- מירב עבודות התיקונים כתוצאה מתאונות מתבצעות במוסכי הסדר ובשליטת חברות הביטוח.

לקוחות: הגדרת שוק היעד וגודלו, פילוח השוק

פילוח הלקוחות על פי גיל הרכב:

בעל רכב חדש יטפל ויתקן את רכבו בדרך כלל במוסך מורשה, כל עוד הרכב נמצא בתקופת האחריות שלו. אם לא יעשה כן - יאבד את אחריות היבואן. עם הזדקנות הרכב ותום תקופת האחריות תעמוד בפני בעל הרכב האפשרות לבחור בכל מוסך אחר. האפשרות הבולטת העומדת בפניו היא לבחור במוסך מתמחה, שאינו מורשה. בחירה כזו תאפשר לו את הקשר עם מוסך המכיר את כלי הרכב, אך ברמת מחירים נמוכה יותר. יש לשים לב לחקיקה חדשה ומתחדשת בנושא, חלו שינויים בהכרח לתקן ו/או לטפל ברכב חדש רק במוסך מורשה לשמירת אחריות יצרן. בעלי רכב ישן וזול, להם חשוב בעיקר המחיר עבור הטיפול, יבחרו במוסך כללי.

פילוח לקוחות ע"פ גורם מפנה:

- **חברות ביטוח- חברות ביטוח מפנות מבוטחים למוסכים הנמצאים בהסדר עם חברת הביטוח, בד"כ התקשרות זו אינה מועילה לא ללקוח ולא למוסך (תנאי תשלום ומחירים), כיום עקב מס' תקדימים יכול מבוטח להתנגד לתיקון במוסך הסדר.**
- **חברות ליסינג תפעולי – חברות המשכירות כלי רכב לתקופה ארוכה ובעלות ציים גדולים יחסית, ההשכרה כוללת טיפולים ע"י החברה המשכירה המבצעת אותם בד"כ במוסכים**

כלליים העומדים בקריטריונים של החברה.

- **חברות השכרת רכב** – חברות אלו מוזילות את עלויות רכישת הרכב ע"י כך שאינן משלמות עבור אחריות יצרן ו/או ביטוחים מקיפים. מהלך זה נותן לחברות את הגמישות לטפל ברכבים במוסכים כלליים הזולים משמעותית ממוסכי היבואן המורשים.

בישראל נעים כיום מעל ל- 2,100,00 כלי רכב.

ספקים

ציוד וכלי עבודה:

קיימים ספקים רבים לשרות מוסכים, ההבדלים באיכות הציוד ובמחירו גבוהים.

חלקי חילוף:

מוסך מורשה מחויב בתוקף הסכם ההרשאה, לרכוש חלפים מן היבואן עצמו, נמצא תחת פיקוח שוטף של היבואן, מחזיק מלאי חלפים מינימאלי במחסנו ובתמורה הוא מקבל הנחות גדולות ואשראי נוח. מוסך מתמחה, לעומתו, אינו מחויב להתקשר ליבואן בלעדית, יש לו אפשרות לחפש מקורות זולים יותר לחלקי חילוף. הפרש המחיר מכסה על העדר הזכות להנחות גדולות. במוסכים כלליים אין כדאיות למחסן מלאי ולכן רכישת החלפים נעשית בהתאם לנדרש בעבודה השוטפת. מחסני וסיטונאי חלקי החילוף ממוקמים לרוב באזור המוסכים, כך שהעבודה מולם נוחה יעילה ומהירה. רוב החלפים נמצא במחסנים וניתנים להשגה מיידית בהזמנה טלפונית.

כיווני התפתחות עתידיים

- ההתפתחות הטכנולוגית המהירה וחדירתן של מערכות ממוחשבות לענף הרכב מכתבה מקצועיות והכרת תחומים חדשים שאינם תחומי מוסך מסורתי - ובעיקר מחשוב. מגמה זו תחזק את מעמדם של המוסכים המתמחים והמוסכים המורשים.
- הארכת מרחקי הנסיעה בין טיפול לטיפול, במקביל הארכה של תקופת האחריות ע"י היבואנים מצמצמת את כמות העבודה של המוסכים שאינם מוסכים מורשי יבואן.
- אב בית הדין להגבלים עסקיים, השופט יונתן עדיאל, אישר בדצמבר 2002 את פתיחת ענף המוסכים המורשים לתחרות באופן שכל מי שיעמוד בקריטריונים אובייקטיביים יוכל להפוך למוסך מורשה. בהחלטתו העניק בית הדין תוקף של צו מוסכם להסכמה בין הממונה על ההגבלים העסקיים לבין עשרים ושניים יבואני רכב הפועלים בישראל. משמעות ההחלטה היא ביטול החיוב של מוסכים מורשים להשתמש בחלפים מקוריים; הטלת איסור על יבואני הרכב להטיל על המוסך כל מגבלה באשר לתמחור השירות לרכב המוענק על ידו, למעט מגבלות המוטלות על פי דין; איסור על יבואני הרכב לחייב את הצרכנים לקבל שירות אך ורק ממוסכים ספציפיים, כאשר הצרכנים הם אלה שנושאים בעלות השירות (כגון טיפולים תקופתיים ותיקוני פחחות).

- כפי שכבר הוזכר החקיקה משתנה ולפיכך מוסכים מורשים מאבדים חלק מהבלעדיות שלהם.

מחסומי כניסה לענף:

- עמידה בדרישות סף מקצועיות - רישוי והסמכות ממשרד התחבורה.
- השקעה גבוהה בציוד יקר, ניתן להשיג חלק מהציוד במימון של ספקי חומרים (שמנים, גריז, חלפים וכיו"ב) תוך התחייבות רכש בלעדית וארוכת זמן למוצריהם.
- דרישה לכ"א מיומן ומקצועי.
- עמידה בתקנים.
- תחרות רבה.

כח אדם:

- במוסך ניתן להבחין בין שני סוגי עובדים:
 - עובדים ישירים - מכונאים המועסקים באופן ישיר בעבודה מקצועית במוסך. בכל מוסך חייב להיות לפחות בעל הסמכה מקצועית במכונאות אחד, וכן בעל הסמכה מקצועית לניהול מוסך, במידה ובמוסך יש יותר מ שני עובדים, יש אפשרות חוקית שאותו אדם יכהן בשתי הפונקציות יחד.
 - עובדים בלתי ישירים - עובדים שאינם עוסקים באופן ישיר בעבודה המקצועית במוסך. לדוגמא פקידה, מחסנאי וכו'.
- מבחינת החוק אין צוות העובדים, פרט למנהל המקצועי, חייב בהכשרה כלשהי. יחד עם זאת, הרמה הטכנולוגית המתקדמת כיום מחייבת הכשרה והתמחות.

ציוד נדרש:

מוסך מכונאות צריך לעמוד בתקן ציוד ושטח מפורט:
מומלץ לפעול לפי התקנים הספציפיים המתאימים לסוג המוסך, את התקנים המפורטים ואת הטפסים הנדרשים לקבלת רישיון ניתן להשיג באתר איגוד המוסכים www.iga.org.il תחת הפרק ניהול והקמת מוסך.

**מימון:
השקעה נדרשת**

סעיפי ההשקעה העיקריים הנדרשים על מנת להקים מוסך מכונאות חדש:

- עלות שיפוץ והכשרת מבנה.
 - עלות ציוד וכלי עבודה.
 - עלות גיוס והכשרת כ"א אדם מתאים.
- הקמת מוסך כל שהוא תעלה מ - 150,000 ש"ח ומעלה לפי הגודל המתוכנן (או הנדרש) וההתמחות הספציפית.

פדיון ורווחיות בענף

מרכיבי הפדיון העיקריים במוסך הם פדיון מעבודה ופדיון מחלפים.

להלן נתוני הפדיון השנתיים לעובד לשנת 2003 (באלפי ש"ח):

עבודה בלבד	עבודה + חלפים	
250	574-749	מוסך כללי
266	612-798	מוסך מתמחה
298	686-895 (במוסכי פולקסווגן/ אאודי: 920-1,163)	מוסך מורשה

יחס עבודה/ חלפים: 1:1.3 - 1:2.0 (במוסכי פולקסווגן/אאודי: 1:2.1 - 1:2.9).

(משמעות היחס: על כל שקל בו מחויב הלקוח בעבור עבודה הוא מחויב ב-1.3-2.0 ש"ח בעבור חלפים)

אחוז הרווח הגולמי מפדיון מחלפים: 20-25%.

אחוז הרווח הגולמי מסך הפדיון: 47-57% (במוסכי פולקסווגן/אאודי: 41-49%).

תנאי תשלום מקובלים

תנאי התשלום הניתנים ללקוחות אינם קבועים והם משתנים מלקוח ללקוח בהתאם למידת ההכרות, לגודל ו/או תכיפות העבודה/ות ומידת האמון בין המוסך ללקוח, הם נעים מתשלום במזומן, עד לפריסה בהמחאות או בכרטיסי אשראי למספר תשלומים ללקוחות הפרטיים, ו - שוטף + 30, 45, 60 ללקוחות גדולים ו/או מוסדיים.

רשיונות ואישורים:

- מוסך חייב בקבלת רשיון עסק מהרשות המקומית, רשיון משרד התחבורה ואישור המשרד לאיכות הסביבה.
- נדרש כתב הסמכה למנהל מקצועי במוסך מכונאות רכב.
- מומלץ לבדוק נתונים עדכניים באתר איגוד המוסכים www.iga.org.il ובאתר משרד התחבורה <http://portal.mot.gov.il/default.asp>

ביטוחים:

- ביטוחי מבנה ותכולה.
 - ביטוח צד ג'.
 - ביטוח חבות מעבידים.
 - ביטוח אובדן רווחים.
 - ביטוח מוסכים ורכוש בהשגחה.
- בנוסף לאמור לעיל, מוצע להיוועץ בסוכן ביטוח לגבי ביטוחים נוספים.

כתובות רלבנטיות:

משרד התחבורה, אגף המוסכים, רח' המלאכה 8, ת"א, טל. 03-5657154
איגוד המוסכים בישראל, קארו יוסף 24, ת"א, טל. 03-5620113, 03-5621597

1. מאמצים רבים הושקעו בהבטחת מהימנות ונכונות הנתונים והמידע המופיעים בפרופיל עיסקי ענפי זה. יחד עם זאת **הרשות לעסקים קטנים ובינוניים בישראל**, מט"י-ישראל, מו"ל הפרופיל ו/או עורכו אינם אחראים לדיוק הנתונים המופיעים בו, ו/או לכל שינוי בהם.
2. השימוש בפרופיל זה ו/או במידע המופיע בו הינו באחריות בלעדית של המשתמש, ואין הרשות לעסקים קטנים, מט"י-ישראל, מו"ל הפרופיל ו/או עורכו אחראים לתוצאות ולנובע מהשימוש הנ"ל.
3. המידע המובא במדריך אינו מהווה תחליף לבדיקה אישית ומקצועית של הנתונים הרלבנטיים, בטרם פועלים על פיהם.
4. פרופיל עסקי זה נערך על-ידי **הרשות לעסקים קטנים ובינוניים בישראל** ועודכן בנובמבר 2004, ע"י מט"י רעננה ואופק פיתוח עסקים ותדמיות בע"מ.